

Karel's kuifje stond fier, recht overeind. Kinderlijk-verlangend keek hij naar het Zondagsche krentebrood en vroeg of ze beginnen mochten. Zijn magere beenen, nog vreemd, stijf-Zondagsch in de lange broek, zwierden onder de tafel. „Gaan we allemaal naar kerk?” vroeg hij. Dominee antwoordde hierop niet; hij liet zijn kinderen vrij; wel keek hij even naar Joop, die nogal eens verzuimde.

„Ik ga vandaag wel,” zei Joop, „ik wil weer eens hooren wat vader gebrouwen heeft. Vader, ik zal een boek met teksten voor u aanleggen, buiten de Bijbel om.”

„Voornamelijk puttend uit Multatuli?”

„Niet voornamelijk. Toch heeft Multatuli mooie dingen gezegd. „En de ziel des menschen groeit niet van het loon, —” Zijn vader stuitte die laatste, zacht-geprevelde woorden.

„O zeker, ik haal hem wel eens graag aan” — hij voelde, zijn zin daarmee niet te kunnen eindigen — „als een groote geest die zich zelf, helaas, niet voldoende in bedwang had.” Daarbij richtte hij zijn bovenlichaam op en sidderde wat achteruit, zijn handen tot vuisten gebald, als trok hij krachtig teugels aan.

Joop zweeg en het leven leek weer weg uit zijn gezicht.....

Vele menschen wandelden naar de Groote kerk. Juffrouw Bertha, die nooit ontbrak, en het toch niet altijd eens was met dominee; Henri van Tricht, die voor 't eerst zijn vrouw had weten over te halen mee te gaan, sinds hij zelf eenmaal den dominee gehoord had; de familie Goesman, vader, moeder en dochter, de twee doktoren-vrouwen, die groote vriendinnen waren en eigenlijk niets geloofden, maar elkaar zoo trouw troffen Zondagsmorgens op het hoekje van de Lindenstraat; de vrouw van den stationschef, die veel op had met dominee en door hem werd voorgetrokken met huisbezoek, — ze begreep zelf niet waarom of waardoor, maar dat het zoo wàs, wist ieder. En heel veel meer, die dominee graag hoorden, die zijn stem mooi vonden of zijn voordracht, die hielden van de gezangen die hij opgaf, die graag in de kerk zaten en hielden van de

stovenlucht in den winter en 's zomers van de koelte, die de kerk gevangen hield tusschen haar kille witte wanden, haar steenen vloer en hoog dak.

Lize, wijd-uit zittend op het dik-fluweelen kussen, dat over de rieten stoelzitting heenreikte, keek naar de binnenkomenden. Hè, Henri van Tricht met Cato; ze was benieuwd, hoe Cato de preek zou vinden. Cato was orthodox opgevoed, héél fijn, maar het had haar nooit recht gepakt, wist Lize. Om haar man, die geen behoefte kende aan geloof, en ja, om zich zelf ook, had ze de godsdienst opgegeven, die haar toch ook nooit méér was geweest dan de godsdienst van haar ouders. Maar nu kwam ze toch hier in de kerk. Dominee Waag was ook niet iedereen; er ging een roep van hem uit, hij had talent. Lize wist nooit recht: vereerde ze hem, of, heel in 't geheim, in 't stille donker van haar hart, verachtte ze hem? Toen Cato haar groette, knikte ze vertrouwelijk en glimlachte voldaan, omdat Cato zàg, hoe zij hier op haar plaats was, zij, als gemeentelid aangenomen door dominee Waag, zij, die altijd trouw naar de kerk ging, die den koster kende en alle bezoekers, die precies wist hoè dominee gewoon was de dienst in te deelen. Ze hoorde Cato hem al prijzen: zeker, ze had het buitengewoon mooi gevonden, en zij, Lize, vereerde hem. Maar toen juist zag ze Joop van den dominee. Die kwam lang niet altijd, die wilde zelf geen theologie studeeren, hoewel het de vurige wensch was geweest van zijn vader. O, ze wist niets met zekerheid, ze kende Joop niet, maar ze zag in hem, zooals hij Zondagsmorgens de kerk binnenkwam, of ook zooals hij soms met zijn vader door de plaats liep, zijn oordeel over dien vader, zijn jongensachtig-hard, mannelijk-scherp oordeel. Op de verdere domineesfamilie lette ze nu niet. Ze volgde Joop, die langzaam, gelaten, schuifelde achter de beide moeders aan, en, toen die zaten, met één groote stap bij de mannenbanken was. Ze voelde zich tot hem getrokken door het strakke